

Suomen luonnonsuojeluliiton (SLL)
Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.
Kuninkaankatu 39
33200 Tampere
pirkanmaa@sll.fi
p. 040 515 4557

KUNTALAISALOITE

23.2.2018

SLL:n Tampereen yhdistys ry.
Kuninkaankatu 39
33200 Tampere
sll.tampere@gmail.com
p. 044 956 5340

**Tampereen kaupunki
- kaupunginvaltuusto
Tampereen Sähkölaitos Oy**

Asia: TURPEEN POLTON LOPETTAMINEN NAISTENLAHDEN VOIMALAITOKSESSA

Arvoisat vastaanottajat,

esitämme, että turpeen käyttö polttoaineena Tampereen Sähkölaitos Oy:n Naistenlahden voimalaitoksessa lopetetaan. Asia on ajankohtainen nyt, kun Naistenlahti 2:n voimalaitosta ollaan uusimassa.

Energiaratkaisuihin yksi olennaisimmista asioista on katse tulevaisuuteen. Uuden Naistenlahti 2:n käyttöikä lienee useita kymmeniä vuosia, joten nyt tehtävällä polttoainepäätöksellä on kauaskantoiset vaikutukset. Esitämme, että uuden voimalaitoksen polttoaineena toimivat 100-prosenttisesti uusiutuvat energialähteet. Turpeeseen ei pidä enää sijoittaa, sillä sen kaivu ja polttaminen kiihdyttävät ilmastonmuutosta. Lisäksi turpeen kaivu pilaa vesistöjä ja heikentää suoluonnon monimuotoisuutta.

Tämä aloite on osoitettu sekä Tampereen kaupungille että Sähkölaitokselle. Aloite osoitetaan myös kaikille Tampereen kaupunginvaltuutetuille, ja toivomme, että asiasta syntyy valtuustoaloite, joka saa vankkaa kannatusta valtuutettujen keskuudessa puolueesta riippumatta.

Voimalaitoksen uusimisen tilanne

Pirkanmaan ELY-keskus on tehnyt 4.10.2017 päätöksen (liite 1), jonka mukaan Naistenlahti 2:n voimalaitoksen uusimiseen ei sovelleta ympäristövaikutusten arviointi (YVA) -menettelyä. Päätöksessä on mukana myös muistio Sähkölaitoksen järjestämästä hankkeen esittelystä ja viranomaisneuvottelusta 20.9.2017. Asia ei toistaiseksi ole saanut ansaitsemaansa julkisuutta, vaikka kyseessä on tärkeä julkinen päätös.

Tampereen Sähkölaitos Oy on jo hakenut 22.12.2017 voimalaitoksen uusimiselle ympäristölupaa Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolta. Tätä hakemusta ei ole kuitenkaan vielä kuulutettu eikä se siis ole nähtävillä.

Sähkölaitoksen muistiossa (liite 1) mainitaan, että Naistenlahti 2:n uusimisessa tavoitteena on ympäristölupa viimeistään alkuvuonna 2019 ja kaupallinen käyttö alkaisi loppuvuonna 2022.

Muistiossa ja ELY-keskuksen päätöksessä todetaan, että uudessa Naistenlahti 2:n polttoaineteho on 200–240 MW, ja leijutustekniikkaan perustuvassa hyötykattilassa poltettaisiin 30–100 % biopolttoaineita ja 0–70 % turvetta. Sytytys- ja tukipolttoaineita olisivat maakaasu ja kevyt polttoöljy. Niin sanottuna suunnitteluarvona turpeen osuuden osalta käytetään 30 prosenttia, mikä olisi puolet voimalaitoksen nykyisestä turpeen osuudesta (60 %).

Turpeen käytön ongelmia

Turpeen kaivu ja poltto tuhoavat turpeeseen kertyneen hiilivaraston ja kiihdyttävät ilmastonmuutosta. Turpeen niin sanottu päästökerroin on jopa suurempi kuin kivihiilellä ja lähes kaksinkertainen maakaasuun verrattuna (viite 1).

Turpeen kaivu aiheuttaa haitallisia päästöjä vesistöihin, ja vaikutukset ovat suuret etenkin pienissä latvavesistöissä. Kun turvetta kaivetaan, suosta lähtee liikkeelle kiintoainetta ja humusta (orgaanista ainetta), ravinteita ja rautaa. Ne rehevöittävät vesistöjä ja aiheuttavat liettymistä.

Merkittävä osa turpeen kaivun vesistö päästöistä jää mittausten ja tarkkailun ulkopuolelle: humusta ja hienojakoisinta ainesta ei oteta huomioon, kun kiintoainepäästöjä arvioidaan, vaikka ne ovat aivan oleellisia. Lisäksi tarkkailujärjestelmä on sellainen, että rankkasateiden ja tulvien yhteydessä esiintyvät kuormitushuiput jäävät usein kokonaan mittausten ulkopuolelle, vaikka niistä todellisuudessa voi muodostua pääosa turvesuon koko vuoden päästöistä.

Turpeen kaivun kohteena olevalta suolta suoluonto häviää kaivamisen ajaksi käytännössä kokonaan. Suo myös palautuu erittäin hitaasti (tuhansien vuosien kuluessa) ja vain, jos suon vesitalous palautetaan ennalleen. Etelä-Suomessa 96 % suotyypeistä on luokiteltu uhanalaisiksi tai silmälläpidettäviksi. Lajiston osalta esimerkiksi suolinnusto on uhanalaistunut voimakkaasti, mikä johtuu soiden liian voimakkaasta hyödyntämisestä ja riittämättömästä suojelusta.

Nykyisin kuulee usein väitteitä, joiden mukaan turvetta ei enää kaivettaisi luonnoltaan arvokkailta soilta. Väitteet eivät valitettavasti pidä paikkaansa. Vaikka soiden luonnonarvojen huomioon ottamista ympäristölupaprosesseissa on parannettu ympäristönsuojelulain (527/2014) päivityksen myötä, arvokas, laajalti ojitettamaton suo, jolla on uhanalaisia luontotyyppisiä ja elää uhanalaista lajistoa, voi yhä päätyä Suomessa turpeenottoalueeksi.

Turpeen käytön lopettaminen Naistenlahti 2:n voimalaitoksessa olisi vastuullinen päätös niin ilmaston, vesistöjen kuin suoluonnonkin näkökulmasta.

Turpeen korvaaminen uusiutuvilla

Vaikka puuenergiaankin liittyy ongelmia, ne ovat kuitenkin merkittävästi pienempiä kuin turpeen käytön ongelmat. Muun muassa purusta, puunkuoresta ja pieniläpimittaisesta puusta tehdyn metsähakkeen tai puupohjaisen pyrolyysiöljyn käyttäminen on turpeeseen ja varsinaisiin fossiilisiin polttoaineisiin verrattuna huomattavan kestävä ja ympäristöystävällistä.

Pitemmällä aikavälillä myös puun energiakäyttöä olisi hillittävä muun muassa metsien hiilivarastojen kasvattamiseksi. Esitämmekin, että uusittavan, puuta käyttävän Naistenlahti 2:n voimalaitoksen kapasiteetti pidettäisiin mahdollisimman pienenä (mutta riittävänä), ja samaan aikaan kehitettäisiin voimakkaasti muiden uusiutuvien energialähteiden käyttöä Tampereella. Näitä lähteitä ovat esimerkiksi geoterminen energia, aurinkoenergia ja hukkalämmön talteenotto.

Esimerkiksi Fortumilla on jo valmisteilla suuri geoterminen lämpölaite Espoossa.

Vertailua Helsinkiin

Helsingin kaupunginvaltuusto teki 14.2.2018 päätöksen, jonka mukaan Helsinki toimii omistajaohjauksen keinoin siten, että Vantaan Energia Oy ei käyttäisi turvetta uusittavassa Martinlaakson voimalaitoksessa. Helsingin kaupunki omistaa Vantaan Energiasta 40 %. Toivomme, että Tampere toimii Helsingin ohella edelläkävijänä, eikä Naistenlahti 2:n voimalaitoksessa enää jatkossa polteta turvetta.

Helsingin Sanomien (15.2.2018) jutun mukaan Vantaan Energian tavoitteena oli, että Martinlaakson voimalaitoksessa turpeen osuus polttoaineesta olisi ollut alle 10 prosenttia. Voimalaitokselle jo myönnettyssä ympäristöluvassa turpeen osuus on 0–30 %. Ympäristölupa ei ole kuitenkaan lainvoimainen, sillä siitä on valitettu Vaasan hallinto-oikeuteen.

Pirkanmaan ELY-keskuksen YVA-päätös Naistenlahti 2:n voimalaitoksen uusimisesta

Pirkanmaan ELY-keskuksen YVA-päätöksessä (liite 1) käsitellään Naistenlahti 2:n voimalaitoksen uusimisen vaikutuksia puutteellisesti. Päätöksessä kuitataan hyvin ylimalkaisesti turvepolttoaineen kaivun vaikutukset. Vesistöjen osalta niistä ei puhuta lainkaan, ja vaikutukset luonnon monimuotoisuuteenkin on arvioitu erittäin lyhyesti ja vailla kunnollista todellisuuspohjaa:

”Suunniteltu NSL2 voimalan uusinta mahdollistaa turvepolttoaineen käytön vähentämisen. Nykyinen turvepolttoaine tuodaan pääasiassa Pohjois-Pirkanmaan turvetuotantoalueilta. Pirkanmaan maakuntakaava 2040:ssa on varaukset turvetuotantoon soveltuville alueille Pohjois-Pirkanmaalla. Maakuntakaavan valmistelussa luonnonmonimuotoisuuden kannalta merkittävimmät suoalueet otettiin huomioon sekä turvetuotannon välillisiä vaikutuksia vesieliöstöön.”

ELY-keskuksen yllä kirjoittama perustuu paljolti toiveajatteluun maakuntakaavan ja sen turpeenottoon kohdistuvien ohjausvaikutusten osalta. Kerromme seuraavassa kaksi esimerkkiä viime aikojen turvehankkeista, joissa ympäristölupaa ottotoimintaan hakee Vapo Oy, ja Tampereen Sähkölaitos Oy:n Naistenlahden voimalaitos olisi turpeen polttava asiakas.

Esimerkki 1: Ylöjärven Kurun ja Kihniön Talasneva

Vapo Oy on hakenut ympäristölupaa Ylöjärven Kurun ja Kihniön Talasnevan turpeenottoalueen laajentamiseen, ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto on myöntänyt luvan 13.10.2017 (viite 2). Päätöksessään AVI toteaa, että Talasnevalta otettu ”jyrsinpolttoturve on toimitettu pääosin Tampereen kaupungin Sähkölaitoksen Naistenlahden voimalaitokselle”. Mitä ilmeisimmin Talasnevan turve toimitettaisiin myös jatkossa Naistenlahteen.

Laajennusaluetta ei ole varattu maakuntakaavassa turpeenottoon, vaan se kuuluu luonnon monimuotoisuuden ydinalueeseen (luo). Turpeen kaivulla olisi myös merkittäviä haittavaikutuksia vielä toistaiseksi tilaltaan erinomaiseksi luokiteltuun Aurejärveen, josta osa on myös suojeltu Natura 2000 -ohjelmassa.

SLL:n Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri, SLL:n Ylöjärven yhdistys ja Ylä-Satakunnan ympäristöyhdistys, Yhteinen Aurejärven -vesiensuojeluyhdistys sekä Taistelijan talo -palveluyhdistys ovat valittaneet AVI:n Talasneva-päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen.

Esimerkki 2: Parkanon ja Kihniön Louhineva

Vapo Oy ja Marko Haveri hakivat ympäristölupaa (viite 3) ”Sydänmaannevan laajennusalueen” turpeenottoon Parkanossa ja Kihniössä. Laajennusalue olisi ollut käytännössä Louhineva-niminen suo. Louhinevaa ei ole varattu turpeenottoon Pirkanmaan maakuntakaava 2040:ssa ja suo on luonnonarvojensa vuoksi rajattu kaavassa ulos myös laajemmasta turvetuotannon kannalta tärkeästä alueesta (vyöhykkeestä).

Ympäristölupahakemuksessa Vapo Oy kertoo, että ”energiaturve toimitetaan Sydänmaannevalta pääasiassa Tampereen kaupungin Naistenlahden voimalaitokselle”. Onneksi Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto hylkäsi ympäristöluvan laajennusalueen eli Louhinevan osalta 9.11.2017 (viite 4). Louhinevalla on uhanalaisia luontotyyppisiä ja siellä elää uhanalaisia lajeja, kuten Etelä-Suomesta häviämässä oleva riekko (valtakunnallisesti vaarantunut, VU).

Louhinevan turpeenoton aiheuttama kuormitus olisi myös heikentänyt entisestään alapuolisen Kuivasjärven tilaa, vaikka järven kuormituksen sietokyky on jo ylittynyt, ja paikalliset tahot ovat käynnistäneet kunnostushankkeita. Vesien johtaminen Kuivasjärveen olisi ollut myös vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä säädetyn lain (1299/2014) sekä EU:n vesipuitedirektiivin vastaista. Niissä linjataan, että vesienhoidon tavoitteena on suojella, parantaa ja ennallistaa vesiä niin, ettei niiden tila heikkene ja että tila on vähintään hyvä. Kuivasjärvi on tällä hetkellä luokiteltu ekologiselta tilaltaan tyydyttäväksi eli hyvää heikommaksi. Myös järven kemiallinen tila on hyvää heikompi.

Lopuksi

Edellä mainitsemamme kaksi suota ovat vain esimerkkejä. Vapo Oy turpeen ottajana ja Tampereen Sähkölaitos Oy sen asiakkaana ovat heikentäneet suoluonnon monimuotoisuutta ja vesistöjen tilaa Pirkanmaalla pitkään. Toiminta on myös osaltaan kiihdyttänyt ilmastonmuutosta.

Esitämme, että turpeen käyttö polttoaineena Tampereen Sähkölaitos Oy:n Naistenlahti 2:n voimalaitoksessa lopetetaan kokonaan ja voimalaitos uusitaan sellaiseksi, että siinä käytettävä polttoaine on 100-prosenttisesti uusiutuvaa.

Tampereella 23.2.2018

Heikki Toivonen
Puheenjohtaja
SLL:n Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Juho Kytömäki
Sihteeri
SLL:n Pirkanmaan luonnonsuojelupiiri ry.

Antti Putaja
Puheenjohtaja
SLL:n Tampereen yhdistys ry.

Jenni Hakanen
Sihteeri
SLL:n Tampereen yhdistys ry.

Lisätietoja:

Juho Kytömäki (*poissa viikon 9, tavoitettavissa jälleen ma 5.3.*)
pirkanmaa@sll.fi
p. 040 515 4557

Liitteet

1. Pirkanmaan ELY-keskuksen päätös PIRELY/7627/2017, 4.10.2017: Päätös ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta Tampereen Sähkölaitos Oy:n Naistenlahti 2 voimalaitoksen uusinta -hankkeeseen, sekä Tampereen Sähkölaitos Oy:n muistio 28.9.2017: NSL2 uusintahankkeen esittely ja neuvottelu 20.9.2017. 14 s. (pdf).

Viitteet

1. Tilastokeskus (2018). Polttoaineluokitus 2018.

<https://www.stat.fi/static/media/uploads/tup/khkinv/khkaasut_polttoaineluokitus_2018.xlsx>

Viitattu 21.2.2018.

2. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (2017a). Päätös nro 105/2017/1, dnro LSSAVI/5768/2015, 13.10.2017. Talasnevan turvetuotannon ympäristölupa ja toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta, Ylöjärvi ja Kihniö. 87 s. + liitteet.

<https://tietopalvelu.ahtp.fi/Lupa/AvaaLiite.aspx?Liite_ID=3563305> Viitattu 21.2.2018.

3. Vapo Oy (2014). Sydänmaannevan turvetuotannon ympäristöluvan määräysten tarkistaminen ja ympäristöluvan hakeminen muille toiminnassa oleville ja laajennusalueille sekä toiminnanaloittamislupaa koskeva pyyntö, Parkano ja Kihniö, hakijat: Vapo Oy ja Marko Haveri. Ympäristölupahakemus. <https://tietopalvelu.ahtp.fi/Lupa/AvaaLiite.aspx?Liite_ID=3025762> Viitattu 21.2.2018.

4. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (2017b). Päätös nro 121/2017/1, dnro LSSAVI/7032/2014, 9.11.2017. Sydänmaannevan turvetuotantoalueen ympäristöluvan lupamääräysten tarkistaminen, lisäalueiden ympäristölupa sekä toiminnan aloittamislupa lisäalueilla, Parkano ja Kihniö.

<https://tietopalvelu.ahtp.fi/Lupa/AvaaLiite.aspx?Liite_ID=3643030> Viitattu 21.2.2018.